

Taustatietoa ja kysymyksiä ”Digitaalinen pelaaminen on kauhea harrastus”- animaatiovideon tueksi

Tehtäväalustus

Joskus voi olla haastavaa aloittaa pelaamisesta tai siihen liittyvistä asioista puhuminen. Katsokaa [”Digipelaaminen on kauhea harrastus”-animaatiovideo](#) ja keskustelkaa esimerkiksi ajankäytöstä, ikärajoista, pelaamisesta, ystävistä ja pelisäännöistä. Animaatio toimii hyvin niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin keskustelun alustukseksi.

Ohessa on kysymys- ja taustatietopaketti neljästä eri digipelaamiseen liittyvästä teemasta. Ennen niiden hyödyntämistä, on hyvä päästä kartalle siitä, mitä digipelaaminen on ja mitä tarkoitetaan pelikasvatuksella:

Mistä puhutaan, kun puhutaan digitaalisesta pelaamisesta?

Pelaaminen on jo pitkältä ihmiskunnan historiasta ollut osa ihmisen vapaa-aikaa ja luontaista kiinnostusta. Digitaalisella pelaamisella viitataan erityisesti mobiili-, tietokone- ja konsolipelaamiseen ja se on osa pelaamisen pitkää jatkumoa. Huomattavan suuri osa lapsista ja nuorista viettää aikaansa vähintään viikoittain pelien parissa. Lapset/nuoret ovat myös koko väestön aktiivisimpia pelaajia. Jo pienet lapset käsittelevät pelejä tärkeänä mediaympäristönä ja leikin välineenä, josta inspiroidutaan, joita fanitetaan ja joista ammennetaan tarinoita tai tekemistä pelin ulkopuoliseen maailmaan. Nuorille pelimaailma on harrastuksen ja sosiaalisuuden kenttä. Se on mielekäs ympäristö, jossa vietetään aikaa ystävien kanssa ja jossa saa kuulua omanlaisiinsa yhteisöihin. Muun muassa näistä syistä pelikasvatus on tärkeä ja keskeinen osa nykyaikaista kasvatusta ja arkea. [Lue lisää](#)

Mitä on pelikasvatus?

Pelikasvatus tähtää pelaamisen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja pelihaittojen ehkäisemiseen. Pelaamisen muotoutumiseksi hyväksi tai huonoksi harrastukseksi voi vaikuttaa pelaajana paljolti itse. Lasten suhteen säännöt pelaamiselle luodaan kodeissa ja kouluympäristö on tätä kasvatustyötä tukeva paikka. On tärkeää, että lapsi/nuori voi puhua pelaamisesta avoimesti kaikkien aikuisten kanssa. Suhtautuminen pelaamiseen määrittää luottamusta myös silloin, kun puhutaan ongelmista.

Pelaaminen herättää voimakkaita tunteita: häviäminen, voittaminen, ilo, suru, raivo, ihastuminen, samaistuminen... Aikuista tarvitaan auttamaan näiden tunteiden käsittelyssä ja purkamisessa rakentavalla tavalla.

Mitä aiemmin pelaamiseen liittyviin asioihin kiinnitetään huomiota niin koulussa kuin kotona, sitä varmempi pohja tasapainoiselle pelaamiselle lapsen ja nuoren elämässä luodaan. [Lue lisää](#)

Hyvä tapa lähestyä aihetta/hyödyntää videota on kysyä esimerkiksi:

- Mitä hyötyjä tai haittoja pelaamisesta voi olla?
- Näkyvätkö hyödyt vai haitat merkittävämmiin pelaajan arjessa?

1. Pelaajan arki ja arjenhallinta

Taustaa

Liikunta ja ulkoilu, hyvä uni, asiallinen peliergonomia ja terveellinen ruoka tukevat tervettä pelaamista. Arjessa tulee olla aikaa myös perinteiselle leikille/tekemiselle, harrastamiselle, perheen yhteiselle tekemiselle ja keskustelulle.

Lapsen kohdalla ajanhallinta on aikuisen ohjaamaa toimintaa ja prosessi, johon opetellaan yhdessä. Siihen on hyvä käyttää kärsivällisyyttä ja aikaa. Lapsi ei vielä käsitä kelloa tai aikamääreitä. Häntä tulee avustaa peliajan hallinnassa. Pelistä on hyvä laskeutua yhdessä muuhun tekemiseen ja lopetella keskustellen. Lapsi voi kaivata vastavuoroisuutta pelikokemuksen käsittelyssä, vaikka pelihetki olisi jo loppunut. Mediavapaat hetket rytmittävät arkea ja niihin on hyvä opetella kaikkialla. Kommunikaatio ja hyvät keskusteluyhteydet ehkäisevät pelihaittojen syntymistä. On tärkeää tietää, mitä lapsi pelaa, kenen kanssa ja miksi. Pelien tuottamia onnistumisen kokemuksia kannattaa tukea positiivisesti. Pelisäännöt tulisi sopia yhdessä ja sitoutua niihin koko perheen tai jopa luokan voimin.

Nuori opettelee jo itse enemmän kantamaan vastuuta ajankäytöstään. Nuorta kuitenkin kuuluu tukea siinä, että arki sujuu ja huolehtia, että hyvän arjen palaset; ravinto, koulunkäynti, liikunta, harrasteet, sosiaaliset suhteet, uni ja palautuminen ovat kohdallaan. Jos jotain hyvän arjen kannalta oleellista jää puuttumaan, tai jää liian vähälle huomiolla; on hyvä pohtia yhdessä, miten kannattaisi toimia. Vanhemman ja nuoren on hyvä sopia yhteisistä pelisäännöistä, ja tulla myös toisiaan vastaan: Nuori ei tuo mobiililaitteita ruokapöytään ja vanhempi muistaa varoittaa ajoissa ruoka-ajasta, niin nuori ehtii lopettamaan esim. ”ryhmäpelin” ajoissa ennen ruokailua.

Nuoren pelaamisesta kannattaa olla kiinnostunut, ja pyytää joskus vaikka näyttämään, missä nuori on pelatessaan hyvä. Tai kysellä millaisista peleistä nuori pitää ja pelataanko niitä yksin vai yhdessä. Kun pelaamisesta jutellaan rakentavasti, ehkäistään samalla pelihaittojen syntymistä.

Kysymyksiä

- Joskus vanhemmat valittavat pelaamisesta, miksi?
- Onko lapsen/nuoren arki monipuolista? Mistä kaikesta se koostuu?
- Tuleeko nukuttua riittävästi? Millä tavoin rauhoitutaan nukkumaan?
- Onko kotona joitain pelaamista koskevia sopimuksia tai rajoituksia? Miten niitä valvotaan? Jos ei ole, pitäisikö lapsen/nuoren mielestä olla? Pitäisikö aikuisen mielestä olla?
- Miten pelisääntöjä pelaamisen suhteen voisi luoda?

Linkkejä kasvattajille/vanhemmille

- [Kenellä on peliohjain? Pelikasvatus lapsiperheissä, s.31](#)

2. Pelien sisällöt

Taustaa

Pelisisällöt eivät saa olla liian stimuloivia, pelottavia tai arveluttavia varsinkin, jos ne vaikuttavat uneen. Suomessa on käytössä lakiin sidottu ikärajajärjestelmä myös pelien suhteen. Lasta/nuorta tulisi lain mukaisesti suojella hänelle sopimattomilta sisällöiltä ja pyrkiä löytämään tälle peli, joka on sekä kiinnostava että sovelias. Lapsi/nuori voi kokeilla muita kuin K18-pelejä yhdessä vanhemman kanssa kolme vuotta ikärajaa aikaisemmin, mikäli vanhempi sen sallii. Tällöin vanhempi näkee lapsen/nuoren tunteet ja herkkyytason suhteessa peliin ja voi tehdä sen perusteella arvioita pelin soveltuvuudesta

Kysymyksiä:

- Millaisia tunteita pelit herättävät?
- Millaiset pelit sopivat parhaiten erilaisille pelaajille?
- Miksi peleissä on ikärajat? Tiedättekö mitä ne ovat (Ks. linkit)
- Millaisia haittoja liian pelottavista, väkivaltaisista tai muuten häiritsevistä sisällöistä voi koitua?
- Voiko itselle sopivan pelin sisällöistä koitua haittaa jollekin muulle?
- Näkeekö lapsi/nuori jossain K18-pelien pelaamista, pelien mainoksia tai pelivideoita, jotka herättävät kiinnostuksen?

Linkkejä kasvattajille/vanhemmille

- ikärajoista ja niiden perusteista [kavi.fi](#) sekä [pegi.info](#)

3. Pelien sosiaalisuus

Taustaa

Pelit ovat luonteva tapa lapselle/nuorelle viettää yhteistä aikaa samanhenkisten kavereiden kanssa. Pelit voivat kehittää sosiaalisia taitoja kuten kommunikaation ja ryhmätoiminnan tapoja. Pelikaverit vertautuvat perinteisiin, pelin ulkopuolisiin kavereihin ja kaverisuhteilla sekä hyväksytyksi tulemisella on suuri merkitys lapsen/nuoren positiiviseen kasvuun. On kuitenkin hyvä tietää myös tässä tapauksessa, mitä pelissä tapahtuu ja kenen kanssa siellä vietetään aikaa. Pelaamalla lapsen/nuoren kanssa voi osoittaa kiinnostusta tämän sosiaalisesta piiristä.

Kysymyksiä:

- Kenen kanssa pelaa; kaverien/tuntemattomien?
- Millaista on viettää aikaa pelaten kavereiden kanssa?
- Mitä pitää ottaa huomioon, kun pelaa tuntemattomien kanssa?
- Onko lapsella/nuorella kaverisuhteita myös pelin ulkopuolella?
- Miten voisi toimia peleissä ns. sosiaalisesti taitavasti
- Kuinka perheen kesken vietetään aikaa yhdessä? Pelataanko perheessä yhdessä?

Linkkejä kasvattajille/vanhemmille

- [Myönteiset vaikutukset psykososiaaliseen hyvinvointiin s.37-40](#)

4. Käyttäytyminen peleissä

Taustaa:

Peliympäristö on aito ja todellinen ympäristö, jossa törmätään helposti huonoon käytökseen. On tärkeää käydä läpi käyttäytymisen periaatteet ja vastuu kiusaamistilanteisiin puuttumisesta. Lapsen/nuoren on tärkeää tietää, kuinka poistua kurjista tilanteista. Mitä kussakin pelissä voi tehdä raportoidakseen muiden pelaajien käytöksestä tai kuinka toisten pelaajien puheen saa pois päältä? Ilmoittaminen aikuiselle tällaisessa tilanteessa on tärkeää. Lapsen/nuoren kanssa kannattaa pyrkiä pitämään avoimet välit ja kannustaa kertomaan ikävistäkin tilanteista. Myös turvataidot ovat tärkeä osa pelaamisen taitoja. Lapset/nuoret ovat erityisen herkkiä tietojen kalastelu-yrityksille.

Kysymyksiä:

- Kuinka muille peleissä puhutaan? Kuinka pitäisi puhua?
- Mitkä ovat asiallisen käyttäytymisen avaimet pelimaailmassa?
- Kuinka hallita tai purkaa terveesti vihaisuuden tunteita kilpailullisessa ympäristössä?

- Kuinka voi puuttua epäasialliseen käytökseen, joka kohdistuu muihin?
- Miten itseään voi suojella?

Linkkejä kasvattajille/vanhemmille

- [Lapset netissä-opas vanhemmille](#)
- [Miten tunnistaa houkuttelua, häirintää ja outoja viestejä](#)

Kirjaa tähän omia kysymyksiä ja havaintoja: